

Search

ro
(/lang/ro/post/68/eroismul-
rasare-
dintr-un-
open-call/) |
en
(/lang/en/post/68/eroismul-
rasare-dintr-
un-open-
call/)

21-05-2015

Eroismul răsare dintr-un open call

Începând din 2011, Salonul de Proiecte organizează în fiecare an câte un *open call* pentru producția unor lucrări noi. Expozițiile care rezultă reprezintă cartografieri ale scenei de artă independente din București. De-a lungul timpului însă au fost selectați și artiști din alte orașe sau artiști români stabiliți în străinătate. De curând, Corina Apostol a scris o excelentă cronică a ultimei expoziții *Eroismul răsare dintr-un depozit* (http://www.observatorcultural.ro/ARTE-VIZUALE.-Eroismul-rasare-intr-un-depoziit-de-marfuri*articleID_31714-articles_details.html?hc_location=ufi). În rândurile ce urmează, voi porni de la această expoziție pentru a pune în discuție câteva dintre tensiunile din jurul practicilor și condițiilor de producție artistică ale momentului.

Să răspund strigării sau să rămân în turnul de fildeș?

Am aflat prima dată despre Salonul de Proiecte în 2011 când spațiul și-a început activitatea cu un *open call*. Am aplicat însă nu am fost acceptată. Am încercat din nou în 2012 cu un alt proiect, iar perseverența mi-a fost răsplătită. Am auzit că un artist ar fi aplicat de mai multe ori chiar cu același proiect și că a treia încercare ar fi fost cu noroc. M-a bine dispus acest exemplu pentru că dă seama de faptul că, în cele din urmă, operăm într-un sistem permeabil. Între timp am mai trecut și eu de câteva ori prin acest proces și am ajuns să cunosc o mulțime de artiști care își organizează viața în jurul unor termene și teme propuse prin *open call*. Am impresia că în ultima vreme *open call*-ul devine un fel de fișă de licitație pentru micii întreprinzători din câmpul artei, neobosiți generatori de conținut, harnici și motivați, punctuali și temători că ar putea să rateze vreo oportunitate. Jucători la loteria timpului, plătind dobândă pentru speranță.

Ce înseamnă atunci când practica artistică devine un act de adecvare în raport cu o temă și un interval dat? Departe de turnul de fildeș, modelul de acțiune al multor artiști pare să devină unul de reacție la oportunității de producție și distribuție. În cazul Salonului de Proiecte lucrurile sunt simplificate prin faptul că *open call*-urile nu au o temă prestabilită. Mi se pare demn de remarcat și faptul că Salonul de Proiecte invită în fiecare an artiști și nu curatori să realizeze selecția.

Scriu toate acestea și, în același timp, mi-ar părea foarte rău dacă echipa Salonului de Proiecte ar înceta să mai organizeze *open-call*-uri. Acesta reprezintă singura instanță care oferă în mod constant o platformă pentru producția unor lucrări noi.

M-am gândit de multe ori însă la toate proiectele respinse și toate speranțele spulberate. Unde se duc toate aceste energii? Larisa Crunțeanu mi-a propus într-un an să realizăm o selecție în rândul proiectelor necâștigătoare și să producem câteva dintre ele. Eu m-am gândit că mi-ar fi plăcut să organizăm mai degrabă o loterie, ceva care să îmbrățișeze complet aleatoriul. Mi s-ar fi părut un fel de răzbunare a potențialului neîmplinit. Dar până la urmă mi-am dat și eu seama că nu ar avea sens.

Ce poate să încapă în spațiul de expoziție?

Anul acesta selecția a fost realizată de către artiștii Mona Vătămanu și Florin Tudor, care au ales să lucreze pornind de la filmul *VƏTƏN (Patria)*, realizat de artistul azer Zamir Suleymanov (<https://vimeo.com/zamir>). Patria este numele unui fost cinematograful din centrul orașului Baku, transformat într-o sală de joc cu mese de tenis, biliard, ceainărie, parfumerie, iar una dintre camere transformată în magazin de animale de companie. Selecția de anul acesta refuză concepția monoculturală a artelor vizuale aducând în scenă proiecte din teatru (*Voi n-ați văzut nimic*, Alexandru Fifea & Cătălin Rulea & David Schwartz, 2015), film (*Miss Piranda*, Ivana Mladenovic, 2015), sau performance (*Postspectacol*, Ion Dumitrescu & Florin Flueraș, 2010 și *Enoria Procleților*, Paul Dunca, Mihai Lukacs & Ștefan Tiron, 2015). Dacă André Bazin considera că **mediul** cinema-ului este realitatea

însăși, exemplul cinematografului din Baku reprezintă o răsturnare metaforică a verdictului realist. Spațiul cinema-ului este invadat de realitate. În acest spirit, Mona Vătămanu și Florin Tudor și-au propus să aleagă lucrări care reprezintă elemente ale realității românești: biserica, știința, lumea manelelor, a muncitorilor sau spectacolul media. Numele expoziției *Eroismul răsare dintr-un depozit de mărfuri* este inspirat dintr-un articol vechi al Revistei ARTA, conotațiile prolet-cultiste făcând referință la caracterul de artă cu tendință al unora dintre lucrările alese.

Chiar la intrarea în expoziție ești luat cu asalt de o instalație cu aer ecumenic: pe fondul dramatic al catifelei roșii se aglomerează straie bisericesti, covoare de rugăciuni, icoane și alte obiecte de cult, kitsch sau sobre aparținând unor confesiuni diferite. Acest spațiu funcționează atât ca instalație în sine cât și ca scenă pentru o serie de ritualuri dedicate exclușilor. Nu am fost în București cu ocazia vreunei reprezentării însă conceptul m-a dus cu gândul la activismul spiritual al teologului transgender Be Scofield (<http://www.tikkun.org/tikkundaily/author/bescosfield/>).

Un alt proiect de *live-art* a fost piesa *Voi n-ați văzut nimic!* de Alexandru Fifea, Cătălin Rulea și David Schwartz care pornește de la fenomenul rasismului instituțional, punând în scenă cazul tulburător al tânărului Daniel-Gabriel Dumitrache care lucra ca parcagiu în Centrul Vechi al Bucureștiului și a fost ucis în bătaie în interiorul Secției 10 de Poliție din București. Piesa denunță abuzurile poliției asupra celor lipsiți de apărare, amestecând tehnici ale teatrului documentar cu fragmente din istoria personală a actorului și luări de poziție. Personal, am luat contactul cu acest mod de lucru în cadrul programului de scriere dramatică al UNATC, coordonat de către domnul Nicolae Manda. De-a lungul studiului, pe ne-gândit, am început și eu să comunic și să acționez în spiritul unei arte utile. Multe dintre producțiile celor care am trecut prin această școală includ metode precum: identificarea și denunțarea nedreptăților sociale, actori care interpretează roluri multiple în stilul Annei Devere Smith, luând publicul ca interlocutor imaginar. În timpul spectacolului, Fifea face un tur de forță, interpretând toate rolurile. Cei trei autori au strâns materiale despre abuzurile poliției iar în spațiul Salonului de Proiecte *Voi n-ați văzut nimic!* s-a concretizat sub forma unor panouri de documentare, amestecând text, obiecte și coloana sonoră. Astfel, proiectul bifează inclusiv aspectul expozițional.

Alături de această piesă e instalată lucrarea *Transelectric* de Irina Gheorghe care, prin comparație, pare să rateze în mod deliberat orice țintă. Înarmată cu imprecizie, Irina Gheorghe navighează apele tulburi dintre știință și ocultism. Lucrarea ei cuprinde trei elemente relaționate în mod cert dar ambiguu: o acțiune performativă la stația de metrou Precizia, o instalație și o publicație. Instalația se inspiră dintr-un element de design interior aparent aleatoriu: un asamblaj de triunghiuri echilaterale de pe podeaua de marmură la intrarea în Universitatea de Politehnică din București. Pentru publicație, Irina Gheorghe a lucrat cu arhiva Almanahului de Știință și Tehnică - selectând articole precum: „Secretul Secretelor”, „Artizanii Hazardului” sau „Din istoria spionajului economic și industrial”.

Am mai regăsit în show o documentare editată a unei acțiuni inițiate de Ion Dumitrescu și Florin Flueraș petrecute la mall-ul AFI Palace Cotroceni din București cu cinci ani în urmă. În data 1 decembrie 2010, colectivul *Postspectacol* s-a inserat în programul festiv care sărbătorea ziua națională dar și inaugurarea celui mai mare mall din Europa de Est, realizând un spectacol care alunecă într-un delir mediatic cu accente ortodoxe și proto-naționaliste. La limita eticului, acesta a reprezentat una dintre strategiile de confruntare cu regimul de reprezentare ale grupului *Postspectacol*. Acțiunile lor în mall, la OTV sau în fața unei biserici, au reprezentat un punct de turnură în arta contemporană românească. Momentul în care arta live a ieșit din spațiul care i-a fost asignat luând cu asalt marile scene. Am fost surprinsă să îi regălesc aici fiindcă știam că grupul refuză să expună înregistrările în spații de expoziție, propunând în schimb acțiuni performative la fața locului. Dar în condițiile în care performance-ul a devenit un accesoriu de nelipsit al practicii expoziționale, Florin Flueraș și Ion Dumitrescu au decis să își reevalueze poziția și să o ia într-o direcție diferită. În contextul Salonului de

Proiecte, ei au prezentat aceste acțiuni ca derivate ale unui concept zombie. Pentru că în momentul în care a te angaja social sau a face performance devine aproape un imperativ, o politică de finanțare a artei, ei consideră că această strategii trebuie puse sub semnul întrebării.

Arta inofensivă, arta subversivă și arta cu tendință

Cei doi curatori au inclus în expoziție artiști care lucrează cu strategii diferite: recunoscând pe de-o parte reprezentativitatea artei active dar și potențialul subversiv al artei fără tendință. Nu aș dori să polarizez între aceste moduri de operare însă aș vrea să mă folosesc de acest prilej pentru a discuta relația dintre arta subversivă și arta cu tendință. În textul său *Arta Utilă* (<http://www.taniabruquera.com/cms/528-0-Introduction+on+Useful+Art.htm>), artista Tania Bruguera, cunoscută pentru proiectul *Immigrant Movement International* și partizană a artei angajate politic, recunoaște că principalul risc al artei utile este să devină design. Îmi vin în minte toate strategiile deprinse de-a lungul uceniciei la UNATC. Dacă vorbim despre spectacol, consider că meritul școlii de teatru documentar a fost acela de a aduce un tip de angajament politic și social, departe de sloganul “Artă pentru artă” al cărui ecou stăruia pe coridoarele școlii noastre. Acest angajament a venit însă la pachet cu un fel de dezangajament sau minimalism estetic. Cu siguranță, aceasta a fost și o reacție împotriva teatrului instituțional de stat. Un mod de a ieși din convenția de spectacolelor de teatru. În același timp simt că în acest moment teatrul documentar presupune un set de operații pre-determinate ale cărui metode merită supuse unui proces critic. Cum să depășești spectacolul? Tania Bruguera ar răspunde: “Puneți pisoarul înapoi în toaletă.”

Pentru a complica lucrurile și mai mult, mă lansez într-o divagație berlineză: recent, la teatrul Hebbel Am Ufer a avut loc simpozionul *International Artists Organizations*, un proiect inițiat de Florian Malzacher, Jonas Staal și Joanna Warsza care aducea împreună artiști și activiști ce lucrează la intersecția dintre cele două câmpuri. Printre participanți s-au numărat organizațiile Chto Delat, Etcetera, Haben und Brauchen, sau PAF. Într-un format de 10 minute fiecare își prezintă viziunea într-un format prestabilit. Evenimentul a întâmpinat o rezistență puternică pe frontul artei auto-gestionate, printre vociferanți numărându-se chiar câțiva dintre vorbitorii invitați. Cu o voce din ce în ce mai distinctă artiștii independenți denunță “ong-izarea” și autopilotul abstractizant al artei contemporane. Contextul este ceva mai complex: administrația Berlinului plănuiește deschiderea în 2018 a Humbolt Forum, un monolit cultural, finanțat cu 19 milioane de euro. În acest spațiu vor fi relocate colecțiile etnologice ale muzeului Dahlem care conține obiecte de artă din culturi diferite, obținute în timpul perioadei coloniale. În fuziune cu noua platformă curatorială Humbolt Lab, acest monolit e conceput ca un punct de atracție turistică menit să alimenteze iluzia multiculturalismului. Reprezentanții scenei independente locale consideră că acesta este o mască cinică pentru fenomenul apropierei culturale. Mai mult, ei simt că transformarea artei active într-un gen, prin intermediul unor evenimente precum *International Artists Organizations* legitimează o politică culturală hegemonică.

Într-un context complet diferit, reformulez și în același timp reiterez întrebarea: ce relevanță mai poate avea formalizarea unui gen atunci când aceasta devine un răspuns la cererea pieței instituționale?

Filmul de galerie și/sau filmul de festival

Fiindcă am vorbit despre estetic, în conversațiile mele cu Ivana Mladenovic, a tot răsărit întrebarea: “Care este diferența specifică între filmul de galerie și filmul de festival?”

În această expoziție Mladenovic e prezentă cu filmul *Miss Piranda* care o are în centru pe Cristina Pucean, o câștigătoare a concursului de frumusețe și dansuri orientale pentru fetele de etnie romă. Pe fondul unei cortine Chroma, provocatoare dar inaccesibilă, Cristina Pucean tachinează și intrigă. Filmul *Miss Piranda* face parte dintr-un proces început acum doi ani, prin care artista cercetează viața femeilor din manele.

Ivana Mladenovic a lucrat cu precădere în genul documentar. Felul în care filmează și se raportează la personajele sale însă sfidează logica observațională a documentarului. Demersul ei mizează pe contruirea unei relații. Ivana creează conjuncturi și contexte pentru ca lucrurile să se întâmple. Dând mereu *spin offs* situației, aceasta devine un personaj în fiecare din filmele sale. Chiar și în *Miss Piranda* când la un moment dat Cristina Pucean, se oprește și-i spune: “Am obosit, nu mai pot” intuiesc prezența și expresia Ivanei.

Revenind la întrebarea “Care este diferența specifică între filmul de galerie și filmul de festival?” Ivana și cu mine am încercat să ne lămurim reciproc. Am vorbit despre tipul diferit de audiență, iar Ivana mai ales despre reactivitate. Nefiind produse în regimul anevoios și ierarhic al caselor de producție, majoritatea filmelor de galerie, pot fi mai amatoricești dar *fresh* și “pe fază”. La rândul meu, m-am gândit că noi, cei care realizăm film în regimul auster al artei putem cu ușurință aluneca în registrul unei autosuficiențe arogante. Scutiți de presiunea bugetelor de producție avem uneori curajul de a încerca și tenația de a eșua. Așa că mă bucur mereu când aflu despre cinești care, la rândul lor, seduși de lejeritatea filmului de galerie și de mirajul unui nou tip de audiență încep să se prindă în pașii încercărilor riscante.

Chiar dacă nimeni nu te vrea, eu te voi iubi mereu

A fost titlul primului proiect cu care am aplicat vreodată undeva. Îmi fusese sugerat de Ștefan Constantinescu care îl prinsese într-un fragment de emisiune radio într-o dimineață. Norocul începătorului, proiectul fost desemnat câștigător, fiind produs și apoi prezentat în Galeria Mică a Institutului Român pentru Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția. Retrospectiv realizez că acest episod mi-a creat un orizont de așteptare complet nerealist privind modul de susținere al producției artistice.

Iar unul dintre capitolele acestui text se numea *Ce poate încăpea în spațiul de expoziție ?*

În mijlocul dezbaterilor despre rolul său nedefinit, m-am gândit că arta contemporană ar putea să își asume vocația de țară a promisiunilor. Că aici se pot refugia cei care nu pot sau nu vor să joace după regulile altor lumi. Dar oare chair o lume a celor curajoși și liberi?

Eroismul răsare într-un depozit de mărfuri

Salonul de Proiecte (<http://salonuldeproiecte.ro>), București

Perioada: 5 martie – 24 mai, 2015

Artiști: Simion Cernica, Claudiu Cobilanschi, Ion Dumitrescu & Florin Flueraș, Paul Dunca & Ștefan Tiron & Mihai Lukacs, Alexandru Fifea & Cătălin Rulea & David Schwartz, Irina Gheorghe, Ivana Mladenovic, Zamir Suleymanov, Iulia Toma

Selecție realizată de Mona Vătămanu & Florin Tudor

by Xandra Popescu

Contact

Str Biserica Amzei 7-9 Sector 1 București
+44 21 3177959

redactie@revistaarta.ro
(mailto:redactie@revistaarta.ro)

Despre noi

(<http://revistaarta.ro/page/1/despre-noi>)

Colaboratori

(<http://revistaarta.ro/colaboratori>)

(<https://www.facebook.com/pages/Revista-ARTA/185160168181121?fref=ts>)

(<https://twitter.com/RevistaArta>)

REVISTAARTA.RO (<http://revistaarta.ro>)

EXPOZITII

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/EXPOZITII/13>)

EVENIMENTE

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/EVENIMENTE/14>)

INTERVIURI

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/INTERVIURI/17>)

PUBLICATII

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/PUBLICATII/18>)

DEZBATERI

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/DEZBATERI/19>)

APELURI DE PROIECTE

(<HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/APELURI-DE-PROIECTE/20>)